

УДК 378.014.61:37(477)

Кожевникова А.В.*

**РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦКУРСУ
«СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ»
У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ**

У статті проаналізовано результативність упровадження у професійну підготовку майбутніх учителів спецкурсу «Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом». Доведено доцільність упровадження спецкурсу «Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом» для студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Ключові слова: спецкурс «Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом», формування готовності майбутніх учителів до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом.

У сучасний період реформування системи вищої освіти відбуваються складні процеси модернізації, переходу до вищого рівня суспільного розвитку з орієнтацією на відповідальну, активну особистість зі сформованим гуманістичним світоглядом, високим професіоналізмом. Сучасне суспільство вимагає від випускника – педагога вищого закладу освіти – не тільки професійних знань, умінь та навичок, але й наявності особистісних, моральних якостей фахівця, його спроможності до саморозвитку, самовдосконалення, творчого розв'язання психолого-педагогічних, соціальних ситуацій, ефективного суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом.

Доцільно підкреслити, що саме вчитель покликаний не просто вчити, а направляти й керувати начально-виховними процесами у школі; основною функцією педагога є керувати процесами навчання, виховання, розвитку та створювати умови для формування особистості учня, й можливо це здійснити за допомогою суб'єкт-суб'єктного управління, що й сприяє позитивним відносинам та творчому розвитку особистості як учня, так і вчителя.

Проблема формування готовності майбутнього вчителя до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом є актуальною в психолого-педагогічній науці та практиці як складова перспективи становлення національної концепції освіти, що передбачає основною метою професійний розвиток особистості.

Актуальні проблеми формування готовності – підходи, ознаки, сутність й структура, уявлення про складність і багатогранність даного феномену, компоненти, організація та управління педагогічною системою – розглядаються відомими вченими К. Дурай-Новаковою, Л. Кондрашовою, Л. Кутеповою, А. Ліненко, Р. Лучечко, І. Підласим та ін. [1-3].

Спецкурс «Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом» є складовою педагогічної системи формування готовності майбутніх учителів до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом вищої педагогічної освіти. На базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького відбулася апробація цього спецкурсу та визначено ефективність його впровадження у навчально-виховний процес.

Мета статті – проаналізувати результати впровадження спецкурсу «Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом» у підготовку майбутніх вчителів у вищих навчальних педагогічних закладах.

Зміст спецкурсу складено на основі вивчення сучасної науково-педагогічної й психологічної літератури із врахуванням сучасних тенденцій розвитку освіти та вимог,

* © Кожевникова А.В.*

що ставляться до майбутнього вчителя, формування готовності до суб'єкт-суб'єктного управління сучасним педагогічним процесом; рівня професійної компетентності та особистісної культури, сутності й специфіки суб'єкт-суб'єктного управління, принципів, методів і відмінностей зв'язку між суб'єкт-об'єктним і суб'єкт-суб'єктним управлінням.

Упровадження спецкурсу «Суб'єкт-суб'єктне управління сучасним педагогічним процесом» у професійну підготовку студентів гуманітарних факультетів буде сприяти ознайомленню їх із сутністю суб'єкт-суб'єктного управління, компонентами та рівнями суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом у школі, його впливом на ефективність і результативність сучасного педагогічного процесу, специфікою та значенням у життєдіяльності педагога.

Метою спецкурсу є ознайомлення студентів із змістом суб'єкт-суб'єктного управління, методами стимулювання мотивів, ціннісних орієнтацій, саморозвитку, самовдосконалення особистості майбутнього вчителя і шляхами розвитку вдосконалення, необхідних для досліджуваної управлінської діяльності вмінь та навичок.

Завданнями спецкурсу є: розкриття сутності сучасних підходів до проблеми розвитку сучасного педагогічного процесу як самоорганізованої педагогічної системи; обґрунтування провідних напрямків управлінської діяльності, спрямованої на демократизацію та гуманізацію освіти; створення оптимальних умов для творчого розвитку кожного учасника педагогічного процесу (і вчителя, і учня), забезпечення ефективності суб'єкт-суб'єктного управління; задоволення потреб та інтересів усіх суб'єктів педагогічної системи; розвиток професійної компетентності майбутнього вчителя; стимулювання особистості студента до самовдосконалення та саморозвитку, самореалізації в процесі суб'єкт-суб'єктного управління.

Ця програма передбачає засвоєння основ суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом, а саме понять «педагогічне управління», «суб'єкт управління», «об'єкт управління», «суб'єкт сучасного педагогічного процесу», «об'єкт сучасного педагогічного процесу», «об'єкт-суб'єктне управління», «суб'єкт-об'єктне управління», «суб'єкт-суб'єктне управління» та ін.

У процесі засвоєння курсу майбутні фахівці знайомляться з основними науковими поняттями, принципами, формами й методами роботи педагога, що є зорієнтованими на здійснення суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом у школі.

Після закінчення спецкурсу студент повинен знати: специфіку сучасного педагогічного процесу; теоретичну та методологічну основу суб'єкт-суб'єктного управління; сутність поняття «суб'єкт-суб'єктне управління»; основні вимоги до сучасного вчителя; механізми суб'єкт-суб'єктного управління.

Після закінчення спецкурсу студент повинен уміти: оцінювати власну професійну придатність до суб'єкт-суб'єктного управління; аналізувати закономірності розвитку учнів, учнівського колективу, власної педагогічної діяльності; розуміти особливості суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учителем та учнями; використовувати методи суб'єкт-суб'єктного управління; моделювати хід педагогічного процесу на основі суб'єкт-суб'єктного управління.

Програма спецкурсу передбачає проведення лекційних, практичних занять і самостійної роботи студентів.

Структура спецкурсу «Суб'єкт-суб'єктного управління» складається з двох модулів. Модулі включають відповідні теми, а за ключовими темами передбачено виконання практичних завдань.

Модуль 1. Загальна характеристика суб'єкт-суб'єктного управління.

Змістовий модуль 1. Суть суб'єкт-суб'єктного управління та специфіка формування готовності студентів педагогічного університету до суб'єкт-суб'єктного управління.

Тема 1. Суть феномену «суб'єкт-суб'єктне управління сучасним педагогічним процесом».

Тема 2. Визначення мети та завдань суб'єкт-суб'єктного управління сучасним педагогічним процесом.

Тема 3. Педагогічні умови формування готовності студентів університету до суб'єкт-суб'єктного управління сучасним педагогічним процесом.

Тема 4. Діагностика стану готовності студентів університету до суб'єкт-суб'єктного управління сучасним педагогічним процесом.

Модуль 2. Основні етапи забезпечення суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом.

Змістовий модуль 2. Педагогічна взаємодія та педагогічне спілкування в системі суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом.

Тема 5. Педагогічна взаємодія в системі суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом.

Тема 6. Формування навичок суб'єкт-суб'єктної взаємодії в управлінні сучасним педагогічним процесом.

Тема 7. Педагогічне спілкування, його місце та роль у суб'єкт-суб'єктному управлінні педагогічним процесом.

Тема 8. Формування комунікативних умінь і навичок ефективного спілкування у професійній підготовці майбутнього вчителя.

Курс розраховано на 36 годин, з яких 8 год. відводяться на лекційні, 8 – на практичні заняття із застосуванням інтерактивних форм і методів роботи з метою формування готовності майбутнього вчителя до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом за її компонентами та рівнями.

У розробці спецкурсу «Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом» нами було враховано принципи: науковості, системності, систематичності і послідовності, доступності, актуальності, зв'язку теорії й практики, поєднання навчання та самоосвіти; використання різних форм організації навчання; створення необхідних умов для творчого розвитку особистості. Саме тому у викладанні спецкурсу нами застосовано комплекс інтерактивних форм і методів навчання: проблемні лекції, педагогічні тренінги, семінари, дискусії, «круті столи», рольові і ділові ігри, роботу у групах, аналіз конкретних педагогічних ситуацій, конференції з обміну досвідом та ін.

Вибір форм навчальної діяльності студентів здійснюється залежно від рівня сформованості рівня готовності до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом: за високого рівня більшою є частка застосування інтерактивних форм навчання та зменшується кількість лекційних занять; і навпаки: за низького рівня вагомим є застосування лекційних занять, при цьому не знижуючи ролі практичних занять.

Усе сказане дає змогу зробити висновок, що впровадження спецкурсу у «Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом» значно підвищує процес формування готовності майбутніх учителів до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом, також допомагає реалізувати сукупність педагогічних умов, які забезпечують системність уявлень про функціональну структуру педагогічного процесу як складну самоорганізовану систему, об'єктивацію специфіки способів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів у межах сучасних методів навчання, й активне оволодіння

студентами компонентів готовності до суб'єкт-суб'єктного управління у сфері цілісного педагогічного процесу відбуватиметься успішно. Апробація спецкурсу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького показала спроможність та вирішення поставлених завдань засобами презентованого спецкурсу.

Перспективу дослідження вбачаємо у подальшому вдосконаленні спецкурсу, його електронізації, що загалом покращить формування готовності майбутніх вчителів до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом.

Література:

1. Кондрашова Л. В. Методика подготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися / Л. В. Кондрашова. – М. : Прометей, 1990. – 160 с.
2. Кутепова Л. М. Формування професійної готовності майбутніх вчителів інформатики до оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітніх шкіл: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. М. Кутепова. – Луганськ, 2009. – 20 с.
3. Линенко А. Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності / А. Ф. Линенко // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 125-132.
4. Фокшек А. В. Професійна компетентність як складова підготовки майбутнього вчителя до суб'єкт-суб'єктного управління / А. В. Фокшек // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2011. – Випуск 4. – Частина 2. – С. 214-220.

Кожевникова А.В.

РЕЗУЛЬТАТЫ ВНЕДРЕНИЯ СПЕЦКУРСА «СУБЪЕКТ-СУБЪЕКТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИМ ПРОЦЕССОМ» В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

В статье проанализирована результативность внедрения в профессиональную подготовку будущих учителей спецкурса «Субъект-субъектное управление педагогическим процессом». Доказана целесообразность внедрения спецкурса «Субъект-субъектное управление педагогическим процессом» для студентов высших педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: спецкурс «Субъект-субъектное управление педагогическим процессом», формирование готовности будущих учителей к субъект-субъектному управлению педагогическим процессом.

Kozhevnikova A.V.

IMPLEMENTATION RESULTS OF A SPECIAL COURSE «SUBJECT-SUBJECT MANAGEMENT OF PEDAGOGICAL PROCESS» IN THE PREPARING FUTURE TEACHERS

The article analyzes the impact of the implementation of a special course «Subject-subject management of pedagogical process» in the profession training of future teachers. The expediency of the implementation of a special course «Subject-subject management of pedagogical process» for students of higher pedagogical educational institutions is proved.

Key words: a special course «Subject-subject management of pedagogical process», training of the future teachers to the subject-subject management of pedagogical process.

Рецензент: Терентьева Н.О.